

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS IR SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDAIS UAB „TELE2“ TEIKIANT PASLAUGAS STUDENTAMS TYRIMO

2017-09-28 Nr. (17)SN-175)SP-72

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau ir – Tarnyba) 2017 m. rugpjūčio 21 d. gautas skundas dėl UAB „Tele2“ (toliau ir – Bendrovė) pasiūlymo studentams. Skunde nurodoma, jog, L. (toliau – Pareiškėja) paskambinus Bendrovės bendruoju informaciniu telefono numeriu, jai buvo paaiškinta, kad Bendrovė siūlo mokėjimo planą studentams, kurių amžius yra nuo 18 iki 25-erių metų. Toks pasiūlymas galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatas, yra diskriminuojantis dėl amžiaus ir socialinės padėties.

Seimo kontrolierius, laikinai pavaduojantis lygių galimybių kontrolierių, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 dalimi, 2017 m. rugpjūčio 24 d. raštu Nr. (17)SN-164)S-490 kreipėsi į UAB „Tele2“, prašydamas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio rašto gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą: ar Bendrovė teikia pasiūlymą dėl mokėjimo plano, kuris galioja tik studentams, jei taip, kokių tikslų; ar vartotojams, siekiantiems pasinaudoti studentams siūlomu mokėjimo planu, nustatytas amžiaus apribojimas; kokius dokumentus privalo pateikti vartotojai, norėdami pasirašyti sutartį su Bendrove; kuo skiriasi mokėjimo plano studentams sąlygos nuo kitų mokėjimo planų, siūlomų kitiems Bendrovės klientams; ar nestudijuojantys vartotojai turi galimybę pasirašyti sutartį dėl mokėjimo plano, siūlomo studentams, jei ne, ar yra numatyti alternatyvūs mokėjimo planai.

Lygių galimybių kontrolierius

n u s t a t ė:

1. 2017 m. rugsėjo 19 d. Tarnyboje gautame rašte „Dėl informacijos pateikimo Nr. SD-27330 UAB „Tele2“ nurodė, kad studentų ir jaunimo, kuriems adresuojamas Bendrovės pasiūlymas, amžiaus viršutinė riba šiuo metu yra 25-eri metai. Bendrovės pasiūlymas studentams orientuotas į jautriausią amžiaus grupę, nes didžioji dalis tokio amžiaus asmenų tik mokosi ir nedirba, turi itin ribotas išlaidų galimybes, perkant papildomas duomenų perdavimo paslaugas, nors naudojimasis internetu yra ne komforto paslauga, o nuo studijų proceso neatsiejama būtinybė. Aptariamai studentų ir jaunimo tikslinei grupei skirtas pasiūlymas nuo standartinio analogiško pasiūlymo skiriasi tik suteikiamu didesniu interneto duomenų kiekiu, t. y. vietoje su šiuo planu standartiškai suteikiamų 2 GB už tą pačią kainą (8,50 Eur / mėn.) suteikiami 6 GB interneto duomenų. Tokio ypatumo priežastis – jau pirmiau nurodyti specifiniai studentų ir jaunimo iki 25-erių metų poreikiai mobilųjį internetą naudoti toms programoms, kurioms reikalingas didesnis duomenų kiekis (vaizdo medžiagos, elektroninių knygų ar kitų duomenų bazių peržiūra internete ir pan.). Bendrovei įvertinus, jog studijuojantis jaunimas ne visais atvejais teisine prasme laikomas studentais, aptariamam paslaugų pasiūlymu gali pasinaudoti ir studento pažymėjimo nepateikiantys asmenys iki 25-erių metų amžiaus. Rašte teigiama, jog Bendrovė yra numačiusi galimybę šį pasiūlymą teikti studentams ir jaunimui iki 25-erių, nes, atsižvelgiant į nuomonių bei paslaugų naudojimo tyrimus, šiai vartotojų grupei ypač aktualu studijų tikslais aktyviai naudotis mobiliojo interneto paslaugomis, sunaudojančiomis didesni duomenų kiekį – vaizdo peržiūros, elektroninės knygos, elektroninės duomenų bazės.

Lygių galimybių kontrolierius

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Tele2“ pasiūlymas studentams nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto, įpareigojančio prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus užtikrinti, kad visiems vartotojams, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, būtų sudarytos vienodos sąlygos gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Taigi atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos amžiaus ir socialinės padėties pagrindais vartotojų teisių apsaugos srityje.

1. Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 dalyje nustatyta, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės

orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Nagrinėjamu atveju Bendrovė teikia studentams pasiūlymą, kuris nuo standartinio analogiško pasiūlymo skiriasi suteikiamu interneto duomenų kiekiu, t. y. vietoje standartiškai suteikiamų 2 GB už tą pačią kainą (8,50 Eur / mėn.) studentams suteikiama 6 GB interneto duomenų. Pažymėtina, jog asmenims (studentams), galintiems įsigyti šį planą, nustatyta viršutinė amžiaus riba –25-eri metai.

Pagal Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 4 str. 21 punktą, studentas yra asmuo, studijuojantis aukštojoje mokykloje pagal studijų programą arba doktorantūroje. Nei sąvokos „studentas“ apibrėžime, nei kitose šio įstatymo, reglamentuojančio mokslo ir studijų valstybinį reguliavimą, nuostatose nėra apribojimų dėl amžiaus, t. y. šis įstatymas nereglementuoja amžiaus, kuriam suėjus, asmuo turi teisę pradėti ir pabaigti studijas.

Atsižvelgiant į tai, kad Bendrovė studentams iki 25-erių metų teikia pasiūlymą gauti daugiau paslaugų už tą pačią kainą, galimai įžvelgtina diskriminacija socialinės padėties ir amžiaus pagrindais; amžiaus pagrindas, nes nustatytas asmenų, galinčių gauti pasiūlymą, amžiaus riba – iki 25 metų; socialinės padėties pagrindas, nes apibūdinama šių asmenų socialinė padėtis – „studentai“.

Socialinė padėtis yra fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 punktas).

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 punktą, tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju Bendrovė, teikdama mobiliojo ryšio paslaugas, sudarė palankesnes sąlygas tiems vartotojams, kurie atitiko amžiaus (iki 25-erių metų) ir socialinės padėties (studentai) kriterijus.

2. Pažymėtina, jog Lygių galimybių įstatyme reglamentuojamos tiesioginės diskriminacijos išimtys amžiaus ir socialinės padėties pagrindais. Tiesiogine diskriminacija nelaikomi: įstatymų nustatyti apribojimai dėl amžiaus, kai tai pateisinama teisėtu tikslu, o šio tikslo siekiama tinkamomis

ir būtinomis priemonėmis; kai ribojimų, specialių reikalavimų arba tam tikrų sąlygų dėl asmens socialinės padėties teisinį reguliavimą pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Įstatyme, reglamentuojančiame studentų teises ir pareigas, t. y. Mokslo ir studijų įstatyme, nenustatyti jokie apribojimai dėl amžiaus kaip ir aplinkybė, kad studentais gali būti tik tam tikro amžiaus asmenys. Taigi, darytina išvada, jog įstatymu nustatytų apribojimų dėl amžiaus nėra.

Atsižvelgiant į tai, kad pasirašant sutartį su Bendrove dėl pasiūlymo studentams privaloma pateikti tik asmens dokumentą, o ne studento pažymėjimą arba kitą dokumentą, patvirtinantį, jog asmuo studijuoja, teigtina, jog pagrindinis kriterijus, nuo kurio priklauso galimybė įsigyti mobiliojo telefono planą studentams, yra ne socialinė padėtis, o amžius. Šios aplinkybės neneigia ir „Tele2“, teigdama, kad, Bendrovei įvertinus, jog studijuojantis jaunimas ne visais atvejais teisine prasme laikomas studentais, aptariamų paslaugų pasiūlymu gali pasinaudoti ir studento pažymėjimo nepateikiantys asmenys iki 25-erių metų.

Bendrovė teigia, jog didžioji dalis tokio amžiaus studentų tik mokosi ir nedirba, todėl turi itin ribotas išlaidų galimybes, perkant papildomas duomenų perdavimo paslaugas, kai naudojimas internetu yra ne komforto paslauga, o nuo studijų proceso neatsiejama būtinybė. Atkreiptinas dėmesys, jog, pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 21 str. 2 dalį, darbuotojas darbinį teisingumą ir veiksnumą įgyja, kai jam sukanka šešiolika metų, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis. Taigi, pirmiau nurodytuose teisės aktuose ir kituose įstatymuose, reglamentuojančiuose darbinius santykius, numatyta galimybė įsidarbinti asmenims nuo 16 metų ir ji neribojama iki pensinio amžiaus. Lietuvos darbo biržos leidinyje „Lietuvos darbo rinka 2017/08“ nurodyta, kad jaunimo nuo 18 iki 29-erių bedarbiais įregistruota 18,1 proc., o asmenų nuo 18 iki 24-erių – 8,7 procento. Darytina išvada, kad asmenys iki 24-erių aktyviau ieškosi darbo nei asmenys iki 29-erių, ir / arba tokios amžiaus grupės asmenys yra itin paklausūs darbo rinkoje. Taigi, gyventojų iki 24-erių grupės mokumas yra galimai didesnis nei asmenų nuo 25-erių iki 29-erių metų ir vyresnių. Darytina išvada, kad Bendrovės argumentas dėl asmenų iki 25-erių metų amžiaus ribotų išlaidų galimybių yra nepagrįstas nei *de facto*, nei *de jure* duomenimis.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 9 str. 1 dalimi, apribojimas dėl amžiaus privalo būti nustatytas įstatymu, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Bendrovė nepateikė įrodymų, kokiais teisės aktais remiantis studentų statusas siejamas su amžiumi, net neapimančiu Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme, kuriame

taip pat nenumatyta jokių apribojimų, pateisinančių geresnių sąlygų teikimą būtent jauno amžiaus asmenims, pateiktoje „jauno žmogaus“ sąvokoje nurodyto amžiaus.

Sutiktina su Bendrove, jog studijuojantiems asmenims kyla didesnis poreikis aktyviau naudotis mobiliojo interneto paslaugomis nei kitoms socialinėms grupėms, tačiau studentai nėra moksleiviai ir jiems nėra nustatyti amžiaus apribojimai, sietini su būtinumu pradėti studijas (mokslus) (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 9 str. 3 d.). Kaip jau buvo nurodyta, studentai gali būti įvairių amžiaus grupių asmenys. Atsižvelgiant į tai, teigtina, jog aktyvus naudojimasis mobiliuoju internetu arba neribotų pokalbių poreikis sietinas su vartotojų socialine padėtimi ir / arba socialiniu statusu, kuris tik tam tikrais atvejais sutampa su konkrečiu amžiumi. Šiuo atveju amžius negali būti rodiklis, apsprendžiantis galimybę gauti palankesnes mobiliojo ryšio paslaugų teikimo sąlygas.

Darytina išvada, jog privilegijų teikimas ir / arba papildomų paslaugų suteikimas, atsižvelgiant į vartotojų amžių, kai tokia sąlyga nenustatyta įstatyme, yra lygių galimybių pažeidimas amžiaus pagrindu.

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 d. 8 punkte nustatyta tiesioginės diskriminacijos išimtis dėl socialinės padėties, kai ribojimų, specialių reikalavimų arba tam tikrų sąlygų dėl asmens socialinės padėties teisinį reguliavimą pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

3. Bendrovė nurodo, jog studentai turi specialųjį poreikį – naudoti mobilųjį internetą toms programoms, kurioms reikalingas didesnis duomenų kiekis, t. y. vaizdo medžiagos, elektroninių knygų ar kitų duomenų bazių peržiūra internete ir pan., todėl jiems suteikiama galimybė įsigyti mokėjimo planą su papildomais 4 GB duomenų už standartinio plano (neriboti pokalbiai, trumposios žinutės ir 2 GB duomenų) kainą (8,50 Eur / mėn.). Realybėje Bendrovė, suteikdama mokėjimo planą „studentams“, net nereikalauja studentų pažymėjimo, todėl darytina išvada, jog tokia privilegija studentams suteikiama ne dėl jų socialinės padėties, t. y. mokymosi, o dėl to, jog „studentų ir jaunimo, kuriems adresuojamas Pasiūlymas, amžiaus viršutinė riba šiuo metu yra 25 m., atsižvelgiant į kainai jautriausią amžiaus grupę, nes didžioji dalis tokio amžiaus studentų tik mokosi ir nedirba, turi itin ribotas išlaidų galimybes perkant papildomas duomenų perdavimo paslaugas“ (citatose kalba netaisyta).

Nepaisant to, jog Bendrovės pasiūlymas formaliai skirtas studentams, suteikiamų papildomų paslaugų pagrindas yra ne socialinė padėtis, o amžius.

Vertinant socialinės padėties pagrindą bei Bendrovės argumentus, kad studentai neturi galimybės dirbti, pažymėtina, jog studijos yra ne tik dieninės, bet vakarinės ir neakivaizdinės, be to,

yra valstybės finansuojamos ir mokamos studijos. Visuotinai žinoma aplinkybė, jog dauguma studentų, studijuojančių vakarinėse arba neakivaizdinėse studijose, dirba, todėl gauna darbo užmokestį, už kurį galimai gali įsigyti papildomų paslaugų. Taigi, teiginys, jog studentai yra riboto mokumo, nepagrįstas. Ribotas asmenų mokumas gali priklausyti nuo daugelio faktorių, tačiau tai nereiškia, kad, jei asmuo nėra studentas ir jam daugiau nei 25-eri, jis neturi poreikio už standartinio plano kainą gauti daugiau interneto duomenų.

Atsižvelgiant į tai, jog diskriminacijos socialinės padėties pagrindu išlygą būtina pateisinti teisėtu tikslu bei tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, tiriant galimos diskriminacijos faktą šiuo pagrindu, tikslinga įvertinti ne tik tikslo teisėtumą, bet ir tai, ar šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Bendrovės teikiamo pasiūlymo tikslas – suteikti studentams galimybę už standartinio plano kainą pasinaudoti didesniu kiekiu interneto duomenų – yra teisėtas; tačiau, atsižvelgiant į tai, jog šis planas yra suteikiamas tik asmenims iki 25-erių, nereikalaujant įrodymų, kad jie studijuoja, teigtina, jog Bendrovės pasiūlymas nėra tinkama priemonė įgyvendinti teisėtą tikslą, nes ji taikoma išimtinai tik konkretaus amžiaus subjektams.

Teikdama paslaugas bei informaciją apie pasiūlymus Bendrovė turėtų orientuotis į visų vartotojų poreikius, nesuteikiant privilegijų tam tikrai vartotojų tikslinei grupei; tai yra, Bendrovė privalo užtikrinti, kad jos teikiamas paslaugas galėtų gauti visi vartotojai, neatsižvelgiant į jų lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją.

Konstatuotina, jog UAB „Tele2“ pasiūlymas studentams prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkte išdėstyti nuostatai, įpareigojančiai prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus, užtikrinti, kad visiems vartotojams nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, būtų sudarytos vienodos sąlygos gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasis Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 17 str., 29 str. 2 d. 2 p., 30 str. 3 d.,

Lygių galimybių kontrolierius

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į UAB „Tele2“ vadovą ir siūlyti pakeisti paslaugų, teikiamų pagal pasiūlymą studentams sąlygas, taip, kad būtų užtikrintos lygios teisės visiems vartotojams, neatsižvelgiant į jų amžių, socialinę padėtį.

2. Įpareigoti UAB „Tele2“ vadovą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą iki 2017 m. spalio 31 d. informuoti lygių galimybių kontrolierių.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir UAB „Tele2“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Seimo kontrolierius,
laikinais pavaduojantis lygių galimybių kontrolierių

Raimondas Šukys